

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 18

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 14. mai 1949

Blaðið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

23 Árg.

Sum av torvheiðum --

Tað er sum tað er einki serligt lag á »Dagbl.«, nú tað hevur nökur orð at siga, um menn, sum hava verið sum umboðsmenn niðri í danska Ríkisdegnum. Tað er sum blaðið er heldur firtíð á málinum, tá ið tað sigur frá tí, ið P. M. Dam sum fólkatingsmaður hevur at boða frá, nú hann er heim aftur komin.

— Viðvíkjandi umboðsmanni Fólkaflokksins, Thorsteini Petersen, so hevur tað mest sum verið nakað loyndarfult við hesi Danmarkarferð hansara. Blað hansara segði frá, at hann fór niður í egnum ørindum.

Egnum ørindum ella sjálvsörindi, sum eisini sagt kann verða, kann vera so mangt. Ein kann fara forrætningsörindi (serliga stórir menn), og so er tað, at fólksins hugsan fer at mála, hvat hetta eru fyri forrætningsörindi — onkur stórfyrirtoka kanska. — Soleiðis reikar hugurin.

Men so frættist aftur, at Thorstein Petersen hevði verið á ríkisdagsborgini, Christiansborg. Hann hevði lagt uppi, tá ið ellisrentulógini fyri Føroyar var fyri og hevði mótmælt, at minnilutauppskoti frá Fólkaflokkinum var ikki eftiransað. So hann hevði tó fingið stundir at rökja ørindini sum fólkatingsmaður fyri Fólkaflokkin. — Viðvíkjandi hinum sjálvsörindunum er einki frætt, men kanska tíðindi koma seinri.

Örindi kunna tó røkjust so ymiskt. Tú kanst bera eini örindi fram, so einki annað úrslit sæst. Her er tað hent. Th. Petersen var eina mótmælisferð í danska ríkisdegnum. P. M. Dam var sum umboðsmaður fyri ein Lögtingsmeiriluta, og hann kom aftur við góðum úrslitum. So uttan at ganga nökrum ov nær, kunna vit gita okkum til, hvi »Dagbl.« er firtíð og tómlegt á málinum.

Fólkaflokkurin hevur lagt uppskot fram um löggávar, sum allar krevja pening, um tær skulu verða framdar. Tað er alt í lagið. Men so skuldi flokkurin við formanni sínum Thorstein Petersen á odda lagt alt so til rættis, at peningur var

tókur, og tey mál, sum lógirnar guldu, vórðu so fódrað, at tey livdu.

Men hatta er tað gamla hjá hesum flokki, at uppskot verða lögd fram um at taka mál, og tey verða lögd fram, tá ið eingir möguleikar eru fyri, at tey fáa frama, og einki verður heldur at vissa seg um, at umsitingarpeningurin er fingin til vega.

»Dagbl.« heldur, at Kristian Djurhuuslandsstýrismaður verður frystur úti av Andrass Samuelsen lögmanni og partamanni hansara. Tað kann vera ein loyndómur, sum »Dagbl.« veit um eins og ferð Thorstein Petersens. Men skuldi tað verið ein umbjóðing, so var tað at fara úr einum frystihúsi og aftur í annað. Fólkaflokkurin hevur verið ein loyndómur og eitt frost í føroyskum politikki. Hvar ið føroyskir sjálvstýrismenn fáa grund og stóði undir sínar sjálvstýrishugsjónir — í hasum flokki, sum umboða skal sjálvstýri í Føroyum, fáa teir tað ikki. —

k.

Trolaravinnan

Trolaravinnan er komin mikið fram til almenna umrøðu í seinastu døgum. Tað er dæmlegt, og ynskjandi er at fáa eitt sakligt orðaskifti í lag, sum kann verða til stuðul og gagn fyri hesa stóru vinnu okkara.

Summar röddir eru nú ikki heilt friar fyri at hava ein tóna av fragd á málinum, tí trolaravinnan er komin í trupulleikar, og so eru spádómar teirra gingnir út.

Tær röddirnar nevna ikki um milliónirnar, sum trolvinnan hevur lagt inn, og sum ivaleyst ein ókontrolleraður handil hevur hjálpt til í stórum at oyða burtur. —

»Dagbl.« mælir nú til at hjálpa trolvinnuni. Tað er eisini væl. Men blaðið hevur kanska gloymt, tá ið tað bar út hersögur um skatt, frádráttarreglur og eitt virki, sum hetta skuldi gagna. Ja, freistandi er at nýta slíkt til politiskt propaganda, men samfelagsgagnligt er tað ikki. Og tann propagandain, sum tá fór fram, hevur so sanniliga ikki gagnað trolvinnuni.

Hin føroyski skúlin aftur til umrøðu

Orðaskiftið um hin føroyska skúlan (serliga barnaskúlan) hevur nú verið langt og drúgt.

Blað Føroyinganna niðri í Keypmannahavn »Oyggjaskeggi« hevur heitt á ymsar landsmenn har niðri í danska hövuðsstaðnum og biðið teir sagt hugsan sína um skúlan her heima og skipan hansara.

Ein kann geva monnum rættin í, at eitt fólk (tjóð) eigur at rökja og gjalda sín skúla sjálv. Men menn áttu heldur ikki at gloymt, at eitt land eigur so at skipa fyri, at skúlans figgjarviðurskifti koma í eina holla legu, so ikki starvsmenn skúlans burtur úr øllum øðrum starvsmonnum í landinum kenna seg sum undirbráttligar proletarar. Tá verður eingin skúlaskapur røktur, og tá verður skúlin eitt eiti.

Annars bera menninir úr Keypmannahavn fram eina sakliga hugsan — tað eg higartil havi sætt — uttan ein, hann undirskrivur seg *Bjarni Niclasen*. Hesin maðurin man hava haft sera ringar royndir av sínum skúlagangi, og hansara hugsan um føroyska lærarastættin er ógvuliga vánalig. Tað er ikki eiti á vanvirðisligum hetta slagid fæ oman yvir seg. Føroyskir lærarar hvørki tíma ella duga at undirvísa í føroyskum máli! Jú, soleiðis skrivur hesin maðurin, sum sjálvandi tímir og dugir.

Men hvør er hesin maðurin, sum gevur føroyskum lærarum slíkt stásiligt ummæli. Jú, sum mær verður frásagt, er hann læraralærdur. Hann hevur gingið á „Færøernes Seminarium“ og tikið læraraprógvið hiðani. Men ikki hevði hann hug at seta sítt hjarta ljós millum teir latu og ódúgiligu føroysku lærararnar, at teir kundu havt ein slíkan kyndil at miða seg eftir. — Hann fór í annan haga at ganga har niðri í stóra býnum við Öresund. Og nú mýkir hann sína góðu føroysku tungu við tí eyma og bleyta danska málinum. Vit hava fingið ein studentaskúla her á landi. Tað er Sverris skúli, sum upprisir er av nýggjum, hin stóri dreymurin hjá fosturlandskærum Føroyingum. Men sökti Bjarni Niclasen, sum er

so harmabundin um føroyskt mál og føroyskan skúla, henda nýstovnaða føroyska skúlan, upprisir av nýggjum? Sum eg havi hoyrt, gjörði hann tað ikki. Hann leitaði upp studentaskeið niðri í Danmark, har eingin kann vænta, at ein Føroyingur kann fáa uppaling og undirvising, sum honum hóskar. Tá kann eins væl danskur maður fara til Týsklands ella til Onglands at lesa sær studentareksamiu til! Men latið okkum tó gleða okkum at hesin maður saman við nógvum øðrum góðum monnum kemur heim av Flatlondum og vígslar evni og kraft sína í fosturlandsins tænastu — føroyskum máli og føroyskari mentun til frama. Latið okkum ikki hýsa ta ivahugsan, at hann einaferð, tá ið hann kemur aftur við stórum og heiðarmiklum eksamiuprógvi úr teirri akademisku háborgini í Keypmannahavn kanska leggur seg á ból undir liðini á teimum latu og dovnu leysu lærarum — teimum sum hann einaferð skuldi binda starvsbróðralag við.

Við hjartaligari heilsan og nógvum góðum ynskjum.

Ein føroyskur lærari.

Sameint Týskland?

Hitt so nevnda fólkaráðið hevur boðið politiskum flokkum til fundar at samráðast um at fáa gjørt felags grundlóg fyri alt Týskland.

Fólkaráðið er kommunistiskt. Tað hevur boðið politisku flokkunum fyrr til samráðingar, men teir tóku ikki við innbjóðingini. Henda nýggja innbjóðing stendur í samband við russisku loysnani av Berlin-trætni. Rusland hevur í hyggju at fáa eitt felags Týskland. Summir meina eitt kommunistiskt Týskland, sum skal geva seg í hósag við Sovjetsamveldið, og so skulu hesi bæði taka vald í Europa.

Sum kunnugt er uppskot gjørt til grundlóg fyri Vesturtýskland. Tað var gjørt áðrenn Berlin skuldi verða opnað. Allir Týskarar vilja hava eitt sameint Týskland; men ivaleyst eru politiskir flokkar í Týsklandi, sum